ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 14.12.2020 г.
COM(2020) 810 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

за оценка на основните констатации на пилотните проучвания, установени по силата на Регламент (ЕС) 2016/792 за хармонизираните индекси на потребителските цени и за индекса на цените на жилищата

1. КОНТЕКСТ

Регламент (ЕС) 2016/792 на Европейския парламент и на Съвета за хармонизираните индекси на потребителските цени и за индекса на цените на жилищата беше приет през май 2016 г[1]. С този регламент се въвежда обща уредба за разработването, изготвянето и разпространението на хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ), хармонизирания индекс на потребителските цени при постоянни данъчни ставки (ХИПЦ-ПД), индекса на цените на жилищата, обитавани от техните собственици (ИЦЖОС), и индекса на цените на жилищата (ИЦЖ). Заедно тези четири индекса се наричат „хармонизирани индекси“.

В член 8 от Регламент (ЕС) 2016/792 се дава възможност на Комисията да започне пилотни проучвания, които държавите членки да извършат на доброволна основа, когато е необходимо подобряване на базисната информация за съставянето на хармонизираните индекси или когато се установи необходимост от подобряване на съпоставимостта на хармонизираните индекси.

Финансирането на такива пилотни проучвания се подпомага от общия бюджет на Съюза, когато това е целесъобразно.

С тези проучвания се преценява възможността за получаване на подобрена базисна информация или приемане на нови методологически подходи.

Резултатите от пилотните проучвания се оценяват от Комисията (Евростат) в тясно сътрудничество с държавите членки и основните ползватели на хармонизираните индекси, като се вземат предвид ползите от наличието на по-добра базисна информация или нови методологически подходи, свързани с допълнителните разходи за изготвяне на хармонизирани индекси.

Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета доклад с оценка, ако е приложимо, на основните констатации на пилотните проучвания до 31 декември 2020 г., а след това — на всеки 5 години. С настоящия доклад се изпълнява това задължение.

2. ПИЛОТНИ ПРОУЧВАНИЯ, ИЗВЪРШЕНИ СЪГЛАСНО РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2016/792

След приемането на Регламент (ЕС) 2016/792 са завършени два кръга от пилотни проучвания, подкрепени чрез безвъзмездни средства от общия бюджет на Съюза за 2016 г. и за 2017 г. През следващите години са стартирани допълнителни кръгове, но финансираните по тях проучвания продължават и все още не могат да бъдат оценени.

2.1. Пилотни проучвания въз основа на бюджета за 2016 г.

През 2016 г. бе отправена покана за представяне на предложения[2], обхващащи следните цели:

Цел А: Автоматично свързване на кодове GTIN[3]/специфични кодове за магазини към ЕКОИКОП[4]

---

1 ОВ L 135, 24.5.2016 г., стр. 11.

2 Ограничена до националните статистически органи на държавите членки и държавите от Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ).

Цел Б: Използване на сканирани данни от супермаркети или други търговци на дребно

Цел В: Разработване на нови методологии за обработка на сканирани данни или други данни за сделки

Цел Г: Извличане на данни от интернет, като източник за ХИПЦ

Цел Д: Подобряване на съставянето на тегла на разходите за ХИПЦ, включително тегла за покупките по интернет

Първите три цели бяха насочени към проучването на различни технически аспекти, свързани с използването на подобрена базисна информация, извлечена от сканирани данни от супермаркети или други търговци на дребно. Друг нов източник на подобрена базисна информация са данните, събрани автоматично от интернет („извличане на данни от интернет“), включени в четвъртата цел. Тези цели подкрепят и методологичните проучвания, които подобряват съпоставимостта на хармонизираните индекси по отношение на обработката на тези нови източници на данни. Петата цел е насочена към по-добра съпоставимост между държавите и достъпа до подобрената базисна информация по отношение на съставянето на теглата на разходите, особено предвид нарастващия дял на покупките в интернет в много държави членки.

Безвъзмездни средства бяха отпуснати за 15 пилотни проучвания в 10 държави членки и една държава от ЕАСТ. От всичките 15 проучвания осем бяха свързани със сканирани данни (цели А, Б и В), шест с извличане на данни от интернет (цел Г) и една с теглата на разходите (цел Д). Общият бюджет, отпуснат за тези проекти, бе 1 180 835,04 евро.

Поканата за представяне на предложения от 2016 г. включваше и цели, свързани със статистиката за недвижимите имоти. Тези проучвания обаче обхващаха теми, които са извън обхвата на Регламент (ЕС) 2016/792 (тримесечни показатели за продажба на жилища, регионални индекси на цените на жилищата и показатели за търговски недвижими имоти). Поради това финансираните по тези цели проекти не се считат за пилотни проучвания по смисъла на член 8 от Регламент (ЕС) 2016/792.

2.2. Пилотни проучвания въз основа на бюджета за 2017 г.

През 2017 г. бе отправена нова покана за представяне на предложения[5], обхващаща следните цели:

Цел 1: Внедряване на данни за сделки при процесите за съставяне на ХИПЦ

Цел 2: Адаптиране на методологиите за подбор и съставяне на ХИПЦ спрямо предизвикателствата на цифровата икономика

Цел 3: Подобряване на методите за корекция с цел отразяване на качеството за ХИПЦ

---

3 Глобален номер на търговската единица.

4 Европейска класификация на индивидуалното потребление по цели.

5 Също ограничена до националните статистически органи на държавите членки и държавите от ЕАСТ.

Първата цел доведе до допълнителни пилотни проучвания относно използването на сканирани данни от супермаркети и други търговски обекти за подобряването на базисната информация и съпоставимостта на методите, залегнали в основата на ХИПЦ[6]. Цели 2 и 3 бяха насочени към подобряване съпоставимостта на различни аспекти на методологията на ХИПЦ, по-специално подбора и корекциите с цел отразяване на качеството. Нарастващата цифровизация на обществото и на икономиката води до предизвикателства при измерването на цената, които биха могли да бъдат проучени съгласно тези цели.

Безвъзмездни средства бяха отпуснати за 15 пилотни проучвания в девет държави членки и една държава от ЕАСТ. От всичките 15 проучвания пет бяха свързани със сканирани данни (цел 1), пет с цифровата икономика (цел 2) и пет с корекциите с цел отразяване на качеството (цел 3). Общият бюджет, отпуснат за тези проекти, бе 1 081 642,46 евро.

Подобно на поканата за представяне на предложения през 2016 г., поканата през 2017 г. включваше и цели, свързани със статистиката на недвижимите имоти, обхващаща теми извън обхвата на Регламент (ЕС) 2016/792 (тримесечни показатели за продажба на жилища, регионални индекси на цените на жилищата и показатели за търговски недвижими имоти). Поради това финансираните по тези цели проекти също не се считат за пилотни проучвания по смисъла на член 8 от Регламент (ЕС) 2016/792.

3. ОЦЕНКА НА ПИЛОТНИТЕ ПРОУЧВАНИЯ

Въпреки че Комисията отговаря единствено за оценката и одобрението на окончателните доклади от пилотните проучвания, резултатите се обменят с националните статистически институти на останалите държави членки, държавите от ЕАСТ и с Европейската централна банка, която е основният ползвател на ХИПЦ. Пилотните проучвания се представят на семинари, както по време на провеждането им, така и след приключването им. Окончателните доклади се обменят сред гореспоменатите институции чрез онлайн приложение (CIRCABC, Комуникационен и информационен ресурсен център за администрации, предприятия и граждани).

Този обмен на информация позволява на националните статистически институти да вземат под внимание и да се поучат от опита на другите. Констатациите от пилотните проучвания се обсъждат и сред колеги, което спомага за разпознаване на най-добрите практики. Това насърчава общо разбиране и общи подходи, което е жизненоважно за непрекъснатото подобряване на съпоставимостта на хармонизираните индекси.

Пилотните проучвания, стартирани през 2016 г. и 2017 г., доведоха до това по-голям брой държави да използват сканирани данни и/или да се възползват от извличането на данни от интернет като източници на данни за ХИПЦ. Броят на продуктовите групи, които са обхванати от тези нови източници на данни, също се увеличава непрекъснато.

[6] Тъй като ХИПЦ при постоянни данъчни ставки (ХИПЦ-ПД) се извлича от ХИПЦ, всяко подобрение в него ще се прилага еднакво и при ХИПЦ-ПД. В останалата част от този доклад „ХИПЦ“ включва също ХИПЦ-ПД.

Понастоящем 10 държави членки и всичките три държави от ЕАСТ използват до известна степен сканирани данни като източник за своя ХИПЦ. В допълнение проучване, проведено в началото на 2020 г. сред националните статистически институти, разкри, че 15 държави членки и две държави от ЕАСТ в момента прилагат в различна степен извличането на данни от интернет при изготвянето на своя ХИПЦ.

Основните предимства на новите източници на данни са увеличаването на обхвата и представителността на извадките, които могат да бъдат постигнати, в сравнение с традиционното събиране на ценови данни в магазините „на ръка“, което води до по-надеждно измерване на ценовите промени. В същото време новите източници на данни обикновено са по-евтини от традиционните методи за събиране на ценови данни.

Увеличението в използването на нови източници на данни се дължи не само на пилотните проучвания, финансирани от ЕС, тъй като много държави предприеха необходимите изпитвания и развойна дейност със собствени средства. Въпреки това пилотните проучвания допринесоха значително за напредъка при използването на нови източници на данни за ХИПЦ.

По-трудно е да се оцени приносът на проектите за подобрена съпоставимост (цел Д през 2016 г. и цели 2 и 3 през 2017 г.). Резултатите от повечето проекти обаче (например подобрени процедури по подбор и корекции с цел отразяване на качеството) вече са или ще бъдат включени в ХИПЦ и по този начин ще подобрят неговото качество в съответните държави. Проектите също така допринесоха за общите споделени познания и опит при процедурите по подбор и корекция с цел отразяване на качеството, така че като цяло те насърчават хармонизирането. Констатациите например ще бъдат използвани при разработването на подобрени насоки и препоръки относно тези процедури, включително актуализации на Методическото ръководство за ХИПЦ[7], и в крайна сметка биха могли да доведат до актове за изпълнение в съответствие с член 4, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2016/792.

4. Заключения

Оценката на констатациите от пилотните проучвания, финансирани от бюджета на Съюза през 2016 г. и 2017 г., както е посочено в настоящия доклад, показва, че тези проучвания са допринесли значително за разработването и използването на нови източници на данни за ХИПЦ. Освен това няколко държави членки и държави от ЕАСТ успяха да подобрят своите методологически подходи и по този начин да допринесат за натрупването на общо познание по тези въпроси. По-специално, използването на нови източници на данни ще подобри качеството на ХИПЦ, като същевременно ще намали разходите за изготвяне.

Комисията счита, че пилотните проучвания са важен инструмент за непрекъснатото подобряване на хармонизираните индекси, поради което възнамерява да продължи тяхното финансиране.

7 Вж. https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9479325/KS-GQ-17-015-EN-N.pdf/d5e63427-c588-479f-9b19-f4b4d698f2a2.